

LEEWARDEN WORDT EEN STAD

DOCENTENHANDLEIDING

Canon van Leeuwarden: Leeuwarden wordt een stad

Docentenhandleiding

Beschrijving opdracht

Deze opdracht sluit aan bij het venster [Leeuwarden wordt een stad](#) van de [Canon van Leeuwarden](#). De opzet van de opdrachten bij de Canon van Leeuwarden zijn per venster gelijk.

- De leerling gaat enkele historische bronnen bestuderen en hier vragen over beantwoorden.
- Bovenaan het werkblad staat een link naar de Canon van Leeuwarden. Hier kan de leerling (vooraf) de informatietekst lezen en de bronnen (afbeeldingen, filmpjes) raadplegen.
- Onderaan de opdracht staat een extra verwerkingsopdracht, waarin een koppeling wordt gemaakt met het heden en het eigen leven.

Tijdvak

Tijd van steden en staten (1000-1500)

Kerdoelen primair onderwijs

51. De leerling leert gebruik te maken van eenvoudige historische bronnen en ze leren aanduidingen van tijd en tijdsindeling te hanteren.

52. De leerling leert over kenmerkende aspecten van de tijdvakken. [...] De vensters van de Canon [...] dienen als uitgangspunt ter illustratie van de tijdvakken.

53. De leerling leert over de belangrijke historische personen en gebeurtenissen uit de Nederlandse geschiedenis en kunnen die voorbeeldmatig verbinden met de wereldgeschiedenis.

(Oriëntatie op jezelf en de wereld, SLO)

Kerdoelen voortgezet onderwijs (onderbouw)

37. De leerling leert een kader van tien tijdvakken te gebruiken om gebeurtenissen, ontwikkelingen en personen in hun tijd te plaatsen. [...] De vensters van de Canon [...] dienen als uitgangspunt ter illustratie van de tijdvakken.

40. De leerling leert historische bronnen te gebruiken om zich een beeld van een tijdvak te vormen of antwoorden te vinden op vragen, en hij leert daarbij ook de eigen cultuurhistorische omgeving te betrekken.

(Mens en maatschappij, SLO)

Kenmerkende aspecten

- De opkomst van de stedelijke burgerij en de toenemende zelfstandigheid van steden

Doelgroep

Niveau: bovenbouw primair onderwijs / onderbouw voortgezet onderwijs

Tijdsduur

30-60 minuten

Leeruitkomsten

- De leerling kan onderzoek doen in historische bronnen (archiefstukken) om antwoorden te geven op onderzoeksvragen
- De leerling kan het verband verklaren tussen de historische bronnen in de opdracht, het venster uit de Canon van Leeuwarden en de koppeling maken met het heden

Leerlingmateriaal

Het opdrachtenblad bij het venster [Leeuwarden wordt een stad](#) in de Canon van Leeuwarden (onder het kopje Lesmateriaal)

Vorbereiding en benodigdheden

- Het opdrachtenblad van de Canon van Leeuwarden (uitgeprint of online)
- De mogelijkheid tot het online raadplegen van de Canon van Leeuwarden: voor het lezen van de informatietekst, het bekijken van bronnen en het opzoeken van informatie

Beginsituatie van de leerling

- De leerling is bekend met de kenmerkende aspecten van het tijdvak en verdiepen zich in een historisch voorbeeld uit de geschiedenis van Leeuwarden

Uitvoering

- De leerling leest (individueel of klassikaal) de tekst van de Canon van Leeuwarden
- De leerling gaat (individueel of in groepjes) de opdrachten over het venster maken. Hiervoor kan in de Canon van Leeuwarden informatie worden teruggevonden. De leerling kan de historische bronnen in de Canon van Leeuwarden in detail bekijken, evenals eventuele filmpjes.
- Optioneel kan de leerling de extra opdracht onderaan maken. Hierin wordt een koppeling gemaakt tussen het venster en het heden en de eigen leefwereld. De leerling dient de opdracht op een ander papier of online uit te voeren.

Deze opdracht is ontwikkeld door het Historisch Centrum Leeuwarden
voor de Canon van Leeuwarden (2023)

HISTORISCH CENTRUM | LEEUWARDEN

Antwoorden bij de opdracht over Leeuwarden wordt een stad

De eerste keer dat over Leeuwarden werd geschreven was in 1039. Hoe werd de naam toen gespeld?

Linvert

Waar was deze naam voor het eerst op zien?

Op de Brunomunt (een middeleeuwse munt geslagen onder hertog Bruno III)

In welk jaar wordt voor het eerst 'Leeuwarden' geschreven?

1399

Welke drie namen werden in 1435 voor de stad gebruikt?

Lyouwt, Lyowert, Liouwert

Bekijk de zegels: een 'grootzegel' en een 'kleinzegel'. Hoe wordt de stad geschreven?

Leoardia

Gebruik het overzicht met schrijfwijzen van de stad Leeuwarden. In welk jaar werd deze naam van de stad gebruikt?

1407

Op het zegel staat een kerk afgebeeld en twee dieren. Welke dieren zie je?

Een leeuw en een lam

De tekeningen op beide zegels is bijna hetzelfde. Schrijf één verschil op.

Onder andere: de richting van de leeuw, de raampartij in de kerk

In de middeleeuwen was er verschil tussen het gebruiken van een grootzegel en een kleinzegel.

Welk zegel was belangrijker? Leg uit waarom.

Voorbeeld: het grootzegel, deze was van groter formaat en gebruikt voor de belangrijkste en meest plechtige documenten. Het kleinzegel werd gebruikt voor 'minder belangrijke' documenten.